

An abstract drawing on a dark background. It features a central face-like form composed of dark purple and blue tones. The face has a prominent white, jagged, tooth-like shape in the mouth area and a single, bright yellow-green eye. The entire face is surrounded by a dense, chaotic web of thin, swirling blue lines. A few thin, yellowish-gold lines also weave through the composition, some outlining parts of the face and others extending outwards.

Klaus
Wackrodt

kaiken järjen mukaan

kuvat aiki maakari

K. O. Oelmann

kaiken järjen mukaan

Klaus Weckroth

kaiken järjen mukaan

kuvat Aiki Maakari

© 2020 Klaus Weckroth

Kuvat Aiki Maakari

Kannen suunnittelu ja taittotyö: Luminka Oy

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2270-1

"Ajattelen kaiken aikaa. Ajattelen, käyn vuoropuhelua. Koetan taltuttaa hulluja juttujasi, rallatuksiasi. Ajattelen aikaa ennen ja aikaa jälkeen. Ajattelen kielen loppua. Ajattelen sanoja, joita minun ei anneta sanoa. Sanoja, joilla ei ole mitään merkitystä. Valintoja, joita minun ei anneta tehdä. Ajattelen uutta kieltä. Mykkyyteni viimeistä sanaa."

(Riikka Pelo "Kaikki elävä")

"Ovatko ihmisen aivot kuin maatilkkku, jossa itävät vilja, kukat, rikkaruohot ja jopa mahtavien puiden siemenet aivan riippuen tuulen suunnasta tai lintujen lentokuvioista? Jos niin on, voisivatko sen sattuman oikusta vallata myös koiranputket tai ohdakkeet, niin että järjelle ei jäisi tilaa kukoistaa? Pitäisikö ihmisen siksi pyrkiä päästämään mieleensä vain sellaisia ajatuksia, jotka syntyvät loogisesti muista ajatuksista, ja suojella itseään kaikelta missä on kutsumattomuuden tuntu? Vai voisiko olla totta, että tietynlaiset arvokkaat huomiot nimenomaan tulevat mieleen kuin tuulen tuomat siemenet rantaniitylle, ties mistä tuntemattomasta lähteestä?"

(Rose Tremain "Soitto ja hiljaisuus")

... ja siihen se loppuu. Eila Pennanen kirjoittaa kirjassaan "Naisen kunnia" vuonna 1975 mukavasti miehestä. "Jos mies on mies eikä tajua tilannettaan, hänellä ei ole mitään tärkeätä sanottavaa, ja hänen merkityksensä kirjoittajana on pelkkää näennäisyyttä. Jos taas mies tajuaa ihmisen tilanteen ja oman tilanteensa, hänellä on niin kova tuska, että hän ei tiedä mitä sanoisi." Mitäpä tuohon lisäämään?

"1900-luvun alkupuolen keraamikoilla oli etuoikeus syntyä maailmaan, jossa se mitä he tekivät ei ollut itsestäänselvyys" kirjoittaa Harri Kalha¹. Minulla on ollut etuoikeus aloittaa työni yleensä ihmistieteessä ja erityisesti sosiaalipsykologiassa 1970-luvun alussa, jolloin niiden sisältö, tehtävä ja tavoitteet eivät olleet itsestäänselvyys. Mainitunlaiset minua riivanneet tutkimuksen olemuksen kannalta keskeiset kysymykset olivat silloin esillä kokonaan toisella voimalla ensin marxilaisen tradition ja sitten feministisen näkökulman ansiosta kuin 2010-luvun teollisessa kansainvälisessä tehokkaassa tutkimus-tuotannossa ja -teollisuudessa.

Sen, että tieteen tekemiseen liittyvistä "isoista kysymyksistä" ei enää puhuta eikä kirjoiteta, voi helposti todeta käymällä läpi vaikkapa minkä tahansa ihmistieteellisen aikakausjulkaisun viime vuosien numeroita. Kysymys on vain siitä, milloin tämä postpohdinnan ja päääääätt(ymätt)ömän empirismin aikakausi ihmistieteessä alkoi. Russell Spears² ei ole ainoa,

jonka mielestä se jo vuoden 1997 näkökulmasta alkoi "kauan sitten": "keskustelu metodeista, teoriasta, epistemologiasta ja ontologiasta on kauan sitten unohdettu tai tukahdutettu".

Minulla oli etuoikeus miettiä tiedettä ja sen päämääriä. Lisäksi tulin tehneeksi asiasta empiirisen tutkimuksen. Minulla oli oma vesilasini myrskyssä, kun puhutaan siitä, mitä ihmistutkimuksessa saa, voi, pitää ja tulee tehdä. Tein aikanaan konkreettisen kokeen asiasta ja sen jälkeen lähes kaksikymmentä vuotta autoetnografista tutkimusta ihmistieteen tekemisen lähtökohdista, mahdollisuuksista ja rajoista. Tosin olen vasta nyt 2020 tullut tietämään, että elämistä ja siitä kirjan pitämistä voidaan tällä hienolla nimellä kutsua ja että niistä voi ja ehkä on hyväkin tehdä selkoa vielä näin vuosien päästäkin.

Olen tehnyt autoetnografista tutkimusta ennen kuin sitä oli ja myös kansalaistiedettä ennen kuin sellaisesta kukaan tiesi. Paskamaisteritaustastani (ks. s. 157), suhteellisen laajasta opetuskokemuksestani ja viime kädessä kotona nauttimastani uskalla-ajattele-peruste -lapsuudesta johtuen olen aina yrittänyt puhua niin sanotusti ihmisten kieltä ja ymmärtää ja olla valmis selittämään sen, mistä kulloinkin puhun ja mitä se tarkoittaa. Ja metsä vastasi aikanaan ylenpalttisesti: 1988 sain Nuori Voima -lehden Reiman päivän palkinnon "nuorekkaasta ja voimallisesta kulttuuriteosta", kulkemisesta "rohkeasti" "tieteen ja taiteen rajan yli"; Kalle Kaiharin kulttuuripalkinto tuli vuoden 1992 kulttuuriteosta perusteina "luovan tieteellisen työn rohkeus, ennakkoluuloton rajojen ylittäminen ja

uskallus käyttää tieteellistä kuvittelukykyä”. 1988 sain tehdä Alkon häittävälustuskampanjaan työn, jota pidän pääteoksenani – ”13 tapausta Haraldin elämästä”. Lehdet haastattelivat ja kirjoittivat – jopa Helsingin Sanomat pääkirjoituksessaan 26.6.1984. Se, että kosketti ihmisten ajatuksia ja ehkä jonkin verran muuttikin ainakin joidenkin pohdintoja, kantoi pitkälle, kun tieteessä alkoi tulla lunta tupaan.

En ole koskaan tehnyt – halunnut tehdä? osannut tehdä? oppinut tekemään? nähnyt tarpeelliseksi tehdä? - Tiedettä jonakin kaukana arjesta olevana enemmän tai vähemmän mystisenä toimintana. (Ellen sitten aivan alussa lapsuudessa, kun kuulemma halusin tähtitieteilijäksi.) Tässä suhteessa ja muutenkin minulla oli myös etuoikeus elää aikana, jolloin naistutkimus tuli Suomeen. ”Totta on kuitenkin, että me naistutkijat emme tee sellaista tiedettä, josta Tieteen (isolla T:llä) filosofiassa puhutaan”³. En sentään väitä olleeni naistutkija ennen kuin naistutkimusta oli olemassakaan, mutta naistutkimukseen tutustuminen tutkimuksen ja tieteen lähtökohdat kyseenalaistavana ja naisten aseman parantamisen perustavoitteekseen asettavana toimintana teki joka tapauksessa aikanaan voimakkaan vaikutuksen.

Ajattelin - syistä joihin palataan – jo varsin varhaisessa vaiheessa tieteellistä toimintaani, että tutkijan täytyy olemassaolonsa ja toimintansa oikeuttaakseen kyetä jotenkin auttamaan ihmisiä, sanomaan, miten jonkin ongelmallisen tilanteen voi kestää, ohittaa, ratkaista. Tähän alustaan naistutkimuksen emansipatorinen

tiedonintressi upposi kuin voi veitseen. Täytyy vapauttaa ja rikastaa.

Olen ollut pitkään poissa akateemisista ja oikeastaan kaikenlaisista järjellisistä kuvioista – psyykkisistä syistä työkyvyttömyyseläkkeellä vuodesta 1998 - ja siksi tavallistakin epävarmempi tekstini toimivuuden ja kiinnostavuuden suhteen. Enpä olisi tainnut koko urakkaan ryhtyä, ellei työkykyni tai pikemminkin työvoimani (paino sanan osalla voimani) olisi nostaessaan päätään saanut myös jotakin aikaan. Kiintoisaa on, että yli 20 vuoden tauon jälkeen yhteys kansalaisyhteiskuntaan toimi: paitsi että Aamulehdessä julkaistut Näkökulma-juttuni saivat aikaan keskustelua Aamulehti myös siirtyi 17.9.2017 aloitteestani⁴ sukupuolineutraalien ammattinimikkeiden käyttöön, ja sai aikaan melkoisen hetkellisen haloon. Ja tasa-arvopalkinnon.

Tästä myönteisestä kokemuksesta voimaa saanut tarkasteluni, joka nyt julkaistavassa muodossa alkoi hahmottua talvella 2018-2019, on sekoitus oman elämän tapahtumia, omia ja muiden ajatuksia, "ajatustenrientokohtauksia" (Martti Joenpolvi), viittauksia kaunokirjallisuuteen ja tieteellisiin lähteisiin. Tavoitteena on eräänlainen "**ajatusristikko**" eikä välttämättä kovin helppo sellainen: asiat liittyvät toisiinsa ja voidaan johtaa toisistaan usealla eri tavalla ja välillä ne jäävät enemmän

tai vähemmän irrallisiksi ideoiksi. Yritän olla niin kuin Ulla Holm. ”Hän kerää ajatushelmiä ja sillä, ovatko ne ikivanhoja, ajankohtaisia vai lähes kokonaan unohdettuja, ei ole hänelle merkitystä” sanoo hänestä Maria do Mar Pereira sattuvasti otsikoidussa jutussaan ”Think outside the box”⁵, ajattele toisin kuin mihin olet tottunut. Ei ole sattuma, että jutussani vuosilukuja ei lähteisiin ole liitetty kuin satunnaisesti eli silloin, kun jonkun kirjan nimessä esiintyy esimerkiksi sana ”nykyinen” tai ”tänään”, ja tietysti aikakauslehtiartikkelista kyseenollen.

Lähteitä ja puhujia on paljon – tarkoituksella. Olen nostanut esille kaikenlaisia ajatuksia, enkä ole väkisin yrittänyt sanoa sitä heti perään niin sanotusti omin sanoin. Korostan sanaa ajatuksia. Tämä ei ole mielipidekirja vaan jos mahdollista sen vastakohta **ajatuspidekirja**: on samantekevää, mitä mieltä minä tai joku muu mistäkin asiasta on – tärkeintä on se, miten se asia voidaan ilmaista ja ajatella parhaalla mahdollisella tavalla. Minä käytän ajatustaloni rakentamiseen toisia ajattelijoina kuin tiiliskiviä panemalla ne päällekkäin ja peräkkäin. En yritä olla mikään tiiliskivien tiiliskivi, joka jollakin ihmeellisellä tavalla kokoaisi kaiken yhtenäiseksi seinäksi. Kirjassa on ne keskeiset sitaatit ja asiat, jotka ovat vastaani tulleet tässä viimeisen vuoden aikana. Minä pystyin vain tähän. Jos sinä haluat tai osaat rakentaa tästä talon, ole hyvä. Jos tarvitset vain yksittäisiä tiiliskiviä, ole hyvä.

Tekstiin on väliin kerrattu ajatuksia omista ammoisista julkaisuistani, joten kyse on tavallaan tälle tehoajalle sopivista ”kootuista teoksista”. Se, mikä aikanaan tuli

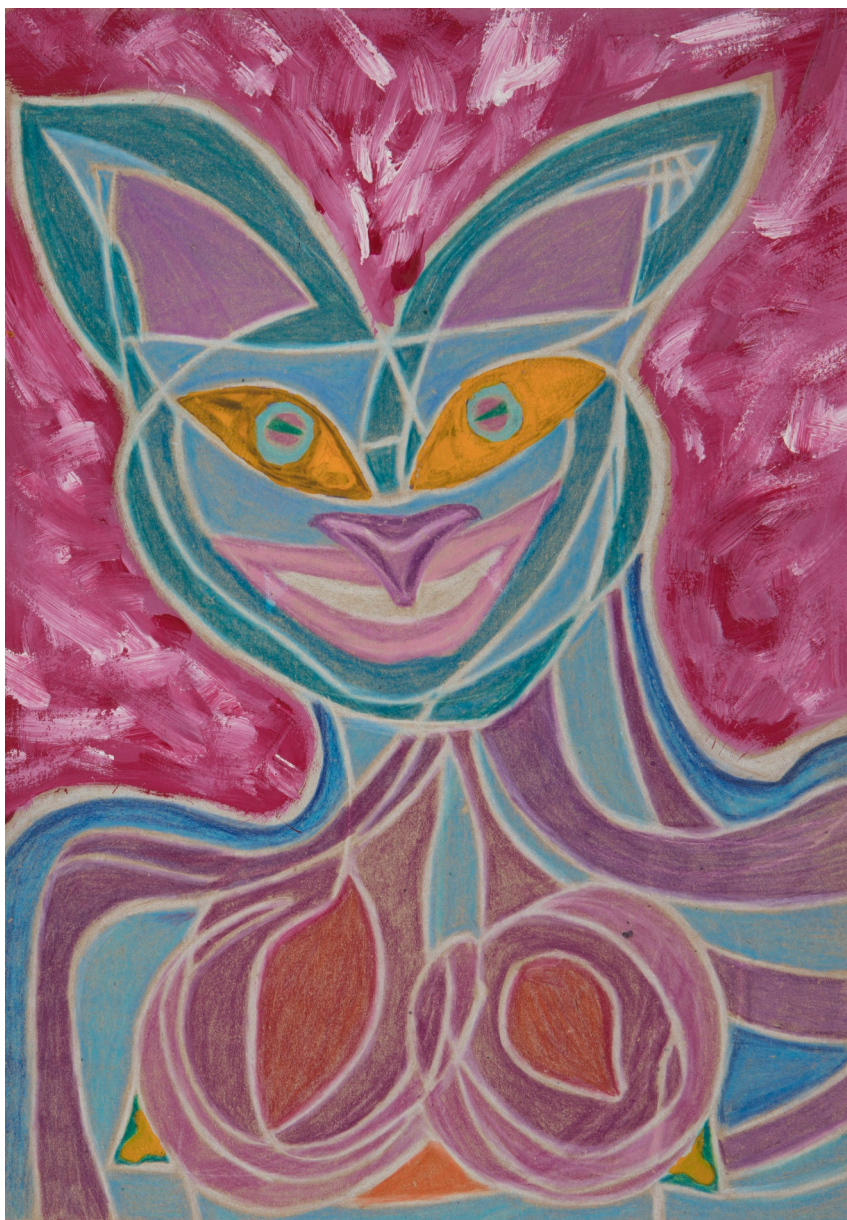
tiivistettyä sataan sivuun, on nyt tiivistetty yhteen ajatukseen ja tärkeinä pitämäni ajatukset ovat kuvien kanssa samalla aukeamalla kuvat oikealla ja tekstit vasemmalla. Näin ne eivät sotke perustarinaa eivätkä oikeastaan suoraan siihen liitykään. Yritin poimia silmäätekevimmät - ja toivon, että ne elävät tekstin sisällä omaa elämäänsä, antavat ajattelemisen aihetta, herättävät kysymyksiä ja ehkä vastauksiakin.

En "ole tehnyt mitään itse" (ks. s. 48). Olen vain ajatellut asioita ja lukenut kirjastossa naistutkimuksen ja jonkin verran yleensä ihmistutkimuksen (lähinnä sosiaalipsykologian) kirjoja ja aikakauslehtiä ja katsonut, mitä "muut sanovat". Päälle tulee jonkinmoinen kasa luettua kaunokirjallisuutta.

Aiki Maakaran – suomalainen valkoinen keski-ikäinen nainen, maalla asuva feministi-rekkalesbo -leimasta vapautunut "muu" - taideteoksilla on oleellinen merkitys kunkin jakson ja ajatuksenpoikasen ja -tyttösen kuvallisena ilmauksena. Tätä kautta kirja lienee paitsi ensimmäinen kuvitettu ajatuskirja maailmassa myös ensimmäinen kuvien ja kirjoituksen vuoropuheluna syntynyt kokonaisuus. Klasun katse ja tiede. Aikin katse ja taide. Hänen teoksistaan voitte "lukea yhtä hyvin 'olennaisia' kuin myös vähäpätöiseltä tuntuja merkityksiä"⁶, yhtä hyvin kauniita kuin kauniilta näyttäviä

”Suutari on suutari, koska valmistaa kenkiä. Suutari voi tietysti tuurata sairaana olevaa seppää tai tehdä vapaa-aikanaan metallitöitä ja pysyä edelleen suutarina, mutta jos hän ilmoittaa tästä lähtien valmistavansa vain metallituotteita, koska nahan muokkaaminen ei ole hänen työkaluillaan mahdollista, on tarkoituksenmukaista alkaa kutsua häntä suutarin sijasta sepäksi. Käsitteen ’psykologia’ käytön oikeutus on psyykeä koskevan tiedon tuottamisessa oli se kuinka hankalaa tahansa. Jos psykologit alkavat tutkia käyttäytymistä, aivofysiologiaa tai jotakin muuta ihmisen ominaisuutta, heidän nimittämisensä psykologeiksi on pelkästään harhaanjohtavaa.” (1988)

kuvia. Pääasia, että luette ja katsotte. Aiki ja minä tulemme ja elämme omilla tahoillamme. Kahden erilaisen ihmisen tapaaminen 25 vuotta sitten oli usean sattuman summa. Alun perin Aiki hakeutui ovelleeni suurin odotuksin sosiaalipsykologiaa ja sen yhtä silloista mannekiinia kohtaan. Siitä alkaneet satunnaiset kohtaamiset ovat olleet varsin pitkälle kiinni siitä, kuinka hullusti kummallekin on kulloinkin käynyt. Joskus vähemmän hullusti, mistä yhtenä tuloksena tämä kirja, jonka keskeisenä lähtökohtana on inspiroitumiseni Aikin taideteoksista ja niiden ympärillä käydyistä keskusteluistamme. Voin tässä yhteydessä vain valittaa, että jonkun runoilijan laittaminen tekemään runoja tekstin pohjalta, jäi haaveeksi. No, ehkä Kaija Saariaho säveltää tästä joskus konserton: kyllä tämä aina Simone Weilin voittaa.

Runoista vielä sen verran, että pelkkä haave tieteelliset runot eivät enää ole. Tampereen yliopistossa järjestettiin 17.4.2019 seminaari aiheesta "Poems and research – insights into using poetic elements in academic research"⁷. Kysymys oli lähinnä siitä, miten kaikkien tutkimukseen väistämättä sisältyvä "sotku" - sanoin kuvaamattomat tunteet, nonverbaali viestintä, huumori, tarkoitukseton taustakohina – voitaisiin kuvata sisällyttämällä tutkimukseen runoja. Miten kirjoittaa "aineiston kanssa", ei "aineistosta"? Miten "rohkaista leikinomaiseen tapaan lähestyä lukemattomia tutkimustapoja"? Hienot runot osoittivat, että näin todella voidaan rikastuttaa akateemista tutkimusta. Tieteessä tapahtuu. Tieteen ympärillä tapahtuu.

Tarkasteluni on "toisenlainen" monessakin mielessä ja sen voi lukea monellakin tavalla: pää- ja "sivutekstit" erikseen ja kuvat erikseen (suosittelen) tai kaikki kerralla. Luettavana olevasta tekstistä voisi D.H.V. Morganin sanoin⁸ todeta, että kirjoitukseni on "luonteeltaan impressionistinen ja poleeminen ja tarkoitus on pikemminkin antaa vinkkejä tulevalle tutkimukselle kuin esitellä jo tehdyn tutkimuksen tuloksia". Minun tekee mieli heitellä ideoita – tutkikoon joku muu, onko niissä aihetta laajempaan tutkimukseen.

Tavoittelen samaa tekemisen tapaa kuin naistutkija, jonka työskentelymetodin hänen kollegansa kiteyttää näin. "Irma Korte tekee sen mitä naistutkimus edellyttääkin: hän on subjektina läsnä, tulkiten maailmaa ja olemisemme tapaa ei ainoastaan filosofisen, psykologisen ja mytologisen tutkimuksen, vaan yhtä lailla omien kokemustensa ja intuitionsa avulla"⁹. Pyrin toimimaan näin sillä erotuksella, että en viittaa siihen, mitä 'söin' eilen tai toissapäivänä tai kaksikymmentä vuotta sitten: vajaassa 40 vuodessa lukemani yhteiskuntatieteellinen ja psykologinen ja muu kirjallisuus (mytologiasta en tiedä mitään enkä scifistä) näyttäytyy ja puhuu seuraavassa minun kauttani ja minuna; muutkin ovat – niin kuin olet jo huomannut – äänessä, mutta osana ristikköä, joka on laadittu 'mieleni hitailla tuntosarvilla' Italo Calvinon ilmaisuä käyttäen.

En edelleenkään viittaa vain muodon vuoksi kehenkään, en edes Aleksei Nikolajevits Leontjeviin, jolle olen paljosta velkaa ja johon minun olisi pitänyt väitöskirjassanikin 1992 Pekka Saarnion¹⁰ mukaan viitata. Saarnion antaman tittelin ”suomalaisen sosiaalipsykologian suuri schilleriläinen runoilija” yritän kuitenkin nöyrästi todentaa ja uusintaa. Esityksessäni lähde on aina mainittu, kun sellainen on ollut tietoisesti ajatuksen ”noutopiste”, mutta viittaaan tieteellisiin lähteisiin samalla tavalla kuin kaunokirjallisuuteen. Ratkaisu on problemaattinen, mutta omiaan korostamaan tutkimusta kirjallisuuden lajina. Toisinaan saat tyytyä pelkkään nimeen. Näin silloin kun olen varma siitä, kuka käsitteen tai ajatuksen äiti tai isä on, mutta en kuolemaksenikaan muista, mistä olen ajatuksen poiminut.

Niin kuin huomaat, tämä esipuhe jatkuu ja jatkuu, eikä siksi ole mikään esipuhe, vaan jo sitä itseään. Metodiopasta tieteelliseen ajatteluun. Tai vain ajatteluun. Tai johonkin. En tiedä, pystynkö kaikki hahmotellut ja hahmoteltavat tekemisen tavat toteuttamaan, mutta toivottavasti jo niiden esille tuominen auttaa jotakuta toista työssään. ”Kakofonisen tarinankerronnan metodi”¹¹ on se metodi, jonka käyttämisen tiettävästi ainakin osaan. Eikä siinä mitään: ”Minä vedän esiin liian monta tarinaa yhdellä kertaa koska haluan että kertomuksen ympärillä tuntuvat ahdettuna muut tarinat jotka voisin kertoa tai jotka olen kertonut toisessa tilanteessa”¹². Tämän sitaatin voit mielessäsi alleviivata ja muistaa tätä tekstiä lukiessa.

Klaus Weckroth (1955-) teki aikanaan epätieteellistä tiedettä minuudesta, meisyydestä, toiseudesta Musiikissa puhutaan manserockista. Klaus kuului Mirja Tolkki-Nikkosen (1945-1996) ja Antti Eskolan (1934-2018) kanssa "MANSESOSIAALIPSYKOLOGIAN" perushahmoihin.

Neljännesvuosisadan sivuraiteilla olon jälkeen edestullut Klaus tekee taas pahojaan. Tässä kirjassa pääosassa ovat tutkimuksen tehtävät ihmisten elämän MUUTTAMISESSA.

Kaikki epätieteellinen ei ole roskaa. AJATTELU on aina hyvää. Asiat voidaan asettaa järjestykseen, paitsi mielipiteiden ja muiden seipiteiden, myös sen perusteella, miten ne KAIKEN JÄRJEN MUKAAN ovat. Ajatuksia metsästäessään Klaus vie bahtinilaisen jakomielisyyden huippuunsa: sitaattien kautta ääneen pääsevät lukuisat ihmiset.

Kirja on tuskastuttavan täynnä tavaraa. Onneton naistutkimuksen kosinta johtaa Klasun Dostojevskin kellariin, zetesikseen, paska-hommiin Sen, onko tuskastuttava myös RIKASTUTTAVA, saat itse päättää.

Jotakin kiinnostavaa kirjasta takuulla löytyy. Jos ei muuta, niin Aiki Maakaran (1963-) – Alavudella asuva vapaa taiteilija - naisen näkökulmaa ihmistutkimuksen tulevaisuuteen hahmottavat TAIDETEOKSET.

